

De solitudine ecclesiasticorum

Undecima. **A**ttentio iuncta velut in differens/triplex. Totaliter interrupta actu virtute et habitu. Partialiter interrupta solo actu et virtute. Partialiter interrupta solo actu. non virtute nec habitu.

Duodecima. **A**ttentio orationis qualiscunq; triplex. scilicet quod oratio est obligatoria sub pena peccati mortalis. Obligatoria solo consilio bone equitatis. Obligatoria solius causa societatis ut dum quis tenetur non orare vocaliter sed orantem attendere.

Tredecima. **A**ttentio orationis mixta interrupte/triplex quoniam per unam aut tres dies vel mensem ex consuetudine. patet in peregrino per magnas moras sine renisu fortive frequenti. Per morulas cum renisu quasi per saltum animi crebrius contra muscas cogitationum importunas.

Decimaquarta. **A**ttentio orationis abigentis has muscas triplex. Quedam impossibilis et vana et conturbativa. Quedam difficilis nec pro tunc quod necessaria. Quedam facilis licet importuna tamen meritoria.

Decimaquinta. **A**ttentio quilibet premissa sub debito triplex. Circa verbum bonam necessaria sit ut dicat a sevel socio. Circa verbum et sensum beneplacens. Circa verbum sensum et deum perfecta. Et si les fieri possunt distinctiones de affectione qui dicitur affixio quedam.

Decimasexta. **A**ttentio quelibet premissarum triplex. Habitualis bona dum manet in attentioe et decem annis non criminaliter interrupta. Virtualis melior dum manet in operatioe. Actualis optima ceteris partibus dum manet in toto homine toto corde tota anima tota mente tota virtute.

Decimaseptima. **A**ttentio reflexa in bonum triplex. Facilis in contemplatio et spirituali quod volat libero velut celo. Difficilis in meditatio et rationali qui nititur sursum repedo. Vagavel inutilis in solo animali qui serpit in humo.

Decima octava. **A**ttentio reflexa in bonum triplex. Rarissima primo modo tam duratioe quam visitatione. Rara secundo modo nec semper necessaria vel cauta in vocali oratione. Quasi nulla tertio modo et sufficit quod cum asina hierim talis ambulet. In simplicitate quasi vitula effraym docta diligere trituram. atque muscas acres cogitationum quantum valet toleret. nec ita velut abigere per impatientiam quam selesorem su-

um spiritum sanctum deiciat.

Decimanona. **A**ttentio reflectens se super attentionem preteritam in verbis orationis vocalis in sevel cum socio/triplex. Una que vehementer estimat verba non protulisse. Alia que istud timet velut ad verbum. Tertia que vehementius opinatur se dixisse vel alium secum quam omisisse.

Vicesima. **A**ttentio reflexa iudicans. Primo modo compellit ad repetitionem vel penitentiam. secus de non attentione circa sensum vel deum. Secundo modo suadet repetitionem et aliquando compellit pro oportunitate habitam. Tertio modo dissuadet repetitionem potius quam impellat. et hoc propter innatam mentis euagationem que non recordat faciliter eorum circa que non actu reflectitur sicut nec oportet.

Exhortatio conclusiva.

Attendite vobis igitur et attentioni vestre in orationibus debitis. O ecclesiastici vos precipue patres et fratres celestini quorum intuitu res hac agitur. Attendite cum pia solitudine que pravam expellat tanquam clavis clavis attendite ut sciat vniquisque donum dei non plus nec minus sapiens quam oportet. et hoc vniquisque non poterit faciliter presumari cum prauum sit cor hominis et inscrutabile nisi sermo dei viuus et efficacis assit. discretor cogitationum et intentionum cordis nostri. quod ut fiat orationis est et in ipsum iactandus noster cogitatus. ut tandem verbis aplicis concludamus. **N**ihil solliciti sitis. sed in omni oratione cum gratia actione petitiones vestre innotescant apud deum. Et pax dei que recuperat omnem sensum custodiat corda vestra intelligentias vestras in christo Jesu domino nostro. Amen. **F**init.

Considerationes. XII

eiusdem pro volentibus condere testamentum

Consideratio prima. **B**eatus ille seruus. quem cum venerit dominus et pulsauerit ianuam eius inuenerit vigilantem. Sic vigilabat qui dicebat. **V**elox est depositio tabernaculi mei. **E**t alter. **A**nima mea in manibus meis semper. **Q**uales preterea sunt qui mortem habent in desiderio. et vitam in patientia.

Consideratio secunda

Uigilat ille seruus / qui cogitat quidie quō spūs su⁹ redeat ad dñm qui dedit illū p integrā penitentiā. Qui preterea nō negligit ecclesiasticā sepulturā. Qui deniq; n̄ omittit ordiāre bonoz suoz abūdantiā. Quā i istis tribz p̄sistere testm̄ reputam⁹.

Consideratio .III.

Uigilās seru⁹ licet principalr̄ intēdere debeat de spū suo: ⁊ de corpe plusq; de exteriori possessione sibi homin⁹ exterioris possessionis dispositō multū facit ad hoc q; spūs redeat liber ad dñm q; dedit illum. Sic etiā dixisse fertur tēpe nostro quidā nobilis moriēs / q; postq; interrogauit si tpalia sua fuerāt oīa bñ disposita solutis soluendis. Et rñsum eēt ita eē Couersus ad dñm dixit Ecce dñe sum positus extra man⁹ hoim. In ma. tu. cōmen. spiri. meū.

Consideratio .IIII.

Uigilans igit̄ seruus / q̄lia considerare debeat circa dispositōnem bonoz tpaliū suoz maxime dū diuitijs abundans est ⁊ heredibz caret / annotem⁹. Et in primis recogitet illō. Viuēs viuēs ipse cōfitebit̄ tibi. Et q; in nullo maiore de distributōe bonoz suoz q; in seipso gerere d; fiduciā. Quia rursum meritū sibi maius inde certiusq; resultat. Euadit deniq; rapacitatē tyrannicā aliquoz qui solent p⁹ mortē diuitū / causas cōfingere cōfiscationū / aut de facto tollūt illa que nō fuerūt in tutissimis manibz collocata. Amirū q; nō nunq; insidiant̄ uiuentibz vt ipsoz diripiāt facultates ex fama diuulgatis. Vñ consurrexit illō horridū. Multū propē diuitias perierūt. Dicebat vn⁹ ex prudentibz seculi. Nollē habere centū mille francos. si sup hoc esse deberent fame per mūdum. Multos certe saluauit inter medias tempestates / estimatio paupertatis que nihil persequentibus affert utilitatis.

Consideratio .V.

Testaturus añ oīa habeat gloriā dei p oculis suis. nō vanitatē seculi. nō memoriā nominis protinus morituri. Demerit semp apli dicentis. Omnia in gloriā dei facite. Et illud psal. Non nobis dñe non nobis. sed homini tuo da glām.

Consideratio .VI.

Testaturus / ex isto principio p̄sideret nō q; vtili⁹ sit reipublice seu bono cōi dū ordinar de rebz suis. s; q; insup cedit amplius ad honorē dei. ⁊ cultus christiani.

Consideratio .VII.

Testaturus exinde cōsideret q; reparatō seu restauratio vel cōtinuatio rez iā institutaz p alios in collegijs. in cenobijs. in ecclesijs. in parochijs. in edificijs. pl⁹ cederet ad honorē dei ⁊ utilitatē populi cū minoribus expensis. q; noue fundatiōes nomine proprio seu titulo faciende.

Consideratio .VIII.

Testaturus aduertat qm̄ deus q; pugillo cōtinet celum ⁊ terrā / sciēt ponderare / quid ⁊ quantū offerat ⁊ de q̄nto. Quēadmodū quidā sanctoz patz rñdit cuidam nobili matrone. ccc. solidos offerenti. et ingerenti respicere quanti essent. Quem admodū; preterea diffiniuit christus de pauperula offerenti duo minuta.

Consideratio .IX.

Consideret testator si vult fundare collegia vel prioratus aut hospitalia. q; ex talibz modicis ⁊ impfectis fundatōibz / plura sequūtur in cōmoda. sicut exptū est i religioibz varijs. ⁊ noiatim in collegijs studij parisiē. Deli⁹ enī regūtur. continuantur ⁊ pmanēt cōmunitates inagne q; modice. Sit h̄ in monasterijs. sit in alijs collegijs ecclesiarum vel studiorum.

Consideratio .X.

Consideret testator si liberos habet distribuendos / qualr̄ ⁊ qbz ⁊ quō distribuet iuxta q̄litatē recipiētū. aut mittat distributōz seu veditōz si op⁹ est / illis de qbz cōfidit. quatenus vno (sicut dicitur) ictu se expediat.

Consideratio .XI.

Consideret testator iuxta rez consiliū euangelicū xpi. Si vult edificare domū aliquā quomodo perficiat eā. quia multi conati sunt facere nouas fundatiōes. qui tot exposuerūt in domicilijs edificadis / q; pro habitatur; nihil relictū est nec edificia pfecta sunt.

Consideratio .XII.

Epistola super testamēto librorū

Cōsideret ad extremū testator. qm̄ de bonoz nostroz nō indiget faciet ipse nutrire paupes. faciet ecclias. faciet collegia faciet monasteria. faciet cōuentus et hospitalia quando et quō et vbi placuerit ei. et nō gloriē ante ipm̄ stulta p̄sumptio oīs carnis. Vult nihilominus et dignat̄ q̄ coadiutores eius sim̄. ad utilitatem nō suam sed nostrā. **Explicit.**

2 Sequitur epistola eiusdem sup testamento librorū suozum ad celestinos in auinione

Venerabilibz patribz et fratribz celestinis Jo. de gerson Sacerdos sacre theologie p̄fessor. gratia et pax. **T**hesaurizate vobis thesauros in celo dicit celestis noster doctor x̄ps. Est at̄ sapientia thesaur̄ infinit̄ hoībuz. quo q̄ vsi sunt/principes effecti sunt amicitie illius. Representat̄ hanc sapientia et docent̄ instrumentaliter libri sacri. **P**ropterea distrosui i senectute mea thesaurizare iuxta paup̄tatem meā de libris salutaribus. Usus est autē mihi modic̄ in celestinis velut in quibusdam celis aut celestibz habitaculis thesaurū hunc reponere. maxime quia duos in illa religiōe germanos habui p̄fessos. **S**uscipiat igit̄ p̄positū meum cū bona gratia deuotio vestra patres et fratres carissimi re voceqz celestes. Sit thesaurus iste periguus dum venerat ad manus vestras custodiendus in sacro conuentu vestro apud auinione. non quidē alienadus. sed nec proorsus abscondēdus. immo cōdicandus hinc et inde/prout superioris industria iudicabit. Ita tamē q̄ semper tandē recolligant̄ sub p̄pria clauē. vel armarolo ad hoc ipsam specialiter instituto. **D**eniqz nomina librorū tractatū tam ab alijs quā a me cōpositorū/disposui colligere in speciali scedula dño concedente. ad quē effundite preces pro mea finali salute in gratia et gloria sempiterna. **S**criptū lugd. anno gratie. i. 428. in nonembri/anno etatis diez vite peregrinationis mee qui pui sunt et mali secagesimo quito et incipiet. 66. ann̄ die. xiiij. de cembri/ festo sancti nicasij Remensis quare natus sum et renatus in dño Jhu x̄po in quo det idem ipse/nos omnes bene mori. Amen. **Finis.**

Epistola eiusdem

ad carthusienses. sup acceleratōe suffragiorum sibi post obitū eius oblatozum.

Accite vobis amici. Docet h̄ amator hoīm Jhus/subdens causam finale/ vt inquit recipiant vos in eterna tabernacula **C**ausam vero materialē tāgit esse māmonā iniquitat̄ nō quin illa sit potior q̄ de materia venit eq̄tatis q̄lis est caritas gratuita/ q̄lem vos honoradi patres et dñi/ cōcedere placuit pridē mihi vilico inutili q̄ fodere nō valeo. sed certe mendicare non erubescō cuz illo qui dicit/ ego autē medicus suam et paup̄. Est itaqz mihi p̄copia p̄ diuitijs et opibus/ spūalis mendicitas prout dudū sorozibz scribens late satis exposui. Et quoniā posuit in mendicitatis mee sacco. Immo sacco p̄maximo et inani/ largitionē liberalē et grandē de participatione bonoz spūaliū preciosi p̄diuitijsqz ordinis vestri/ benevolentissima caritas vestra. venit in cor meū fiducia petēdi qualēcunqz acceleratōem me viuente suffragioz illoz/ que post obitū sunt oblata. **D**ouet me p̄sideratō p̄cipua q̄tin̄ impetrēt spiritalis amici/ viuere et mori me in gratia dei. Non qn̄ orez deus/ vt transeat a me calix purgatorie penalitat̄. si possibile est fm̄ ordinē diuine voluntat̄ sed qz plane mihi gratia dei si comitet vitam et obitū meū q̄ deficiente/ nulla est ulterius redēptio. **D**ouet altera cōsideratio/ quia videt̄ facilior p̄ patribz et dñis paulatua quasi p̄ temp̄ et t̄pa distributō suffragioz/ q̄ statim post obitū cōtinuata solutio. **D**eniqz iustoz assidua dep̄catō p̄derit spero mihi ad meritū p̄rium cumulandū in via/ quali esse non poterit extraiam/ que meriti nullius statū habz. **R**ogo igit̄ patres et in x̄po fr̄es carissimi/ vt caritas vestra me magis ac magis abundet/ vt in eterna tabernacula/ vobiscum recipiar fiat fiat. **S**criptū lug. **V**ester alūnus in x̄po Joh̄. de gerson theologie p̄fessor indignus et parisiē cellarius. **Finis.**

De anniuersario

quod sibi fieri p̄curauit in ecclia scti pauli lugduni gallie vbi sepul̄ iacet. reptū

est quod sequitur in libello quodā manu sua propria conscripto sicut et precedentiē dūc epistole.

Admone patris et filij et spūscī p̄m̄it̄ iuocato. Notū sit oib̄ quoz interesse poterit. q̄ anno dñi. m. cccc. xxviii. die. xxi. octobris. Nos. p. camerari⁹ et capitulū ecclesie sancti gloriosissimi pauli lugd. cōcessimus et concedim⁹ p̄ p̄ntes et certis et legitimis causis. venerabili magistro et dño Johā. de gerson sacre theologie p̄fessori et cancelario parisiēsi et sacerdoti remēsis diocef. annuēnsariū panis et vini perpetuū more solito p̄ nos annuatī i dicta ecclia faciendū et celebrandū die. xiiij. decēbris i crastina videlicet sancte lucie q̄ die festū est celebre sancti nicasij remēsis archiepiscopi et in tali natus est mūdo et renat⁹ christo p̄ dictus Johānes vt die anno dñi. m. cccc. lvi. Cōcessimus p̄terea eidē Johi libera liter locū sepulture in nostris locis ad h̄ deputatis nec iā occupatis eligēdi p̄ se facultatē In cui⁹ rei testimoniū sigillū nostrū duxim⁹ p̄ntib̄ apponēdū. anno et die q̄b̄ supra. Benedic⁹ deus fiat fiat. **F**init.

Incipit testamentū quōtidianū pegrini eiusdē cācell. parisiē.

Dispone domui tue qz morieris tu et nō viues. Isa. xxxviii. Si cut homo pegrē p̄fectur⁹ in lōginqūā regionē. solet cōdere te stamentū et copiā secuz ferre sic agere nos puenit q̄ nō habem⁹ hic ciuitatē manētē sed futurā in q̄rim⁹ Sit igit̄ sub orōis ty po quōtidianū pegrini testamētū.

Pater. Ecce posuim⁹ hic et nūc uelut in articulo mortis. qm̄ media vita in morte sumus Cōpario corā curia mie tue. cui me submitto iugit̄ et adeo cū fiducia thronū grē tue vt miāz psequar et grām iueniā in auxilio oportuno dū tempus est miserēdi et hora p̄parādi. **D**a cōtinue mētē sanā. da penitētiā verā da saltem in affectu cōiōnē sacram. da siliter v̄nctionē sc̄tām. da remissionē plenā. da sanctorū p̄ptates p̄rias p̄solatōz. da in exitu vitā eternā. **E**t qm̄ nudus egressus suz de utero matris mee et nud⁹ reuertā illuc. **T**palia t̄palib̄ relinquo. put specificauero **E**t reuertat̄ puluis in terrā suā vñ erat

p̄recoz ad eccliastricā sepulturā **E**t spūs re deat ad deū q̄ dedit illum. Domine Jesu suscipe spiritū meū.

Sequuntur modo

consideratōes summarie p̄ quatuor ptes. su p̄ quōtidiano pegrini testamento.

Pria ps̄ principal. **C**onsideratio. i.

Testari suadet illud ad ezechia. di spono domui tue. qz morieris tu et nō viues. Illud p̄terea qd̄ ait Jacob. Iustū est rē. **U**t aliqñ disponam domui mee. Deniqz ne p̄occupat⁹ hō **H**oriat̄ur in testat⁹ et vt vigilās inueniat. **N**ec p̄crastinet **Q**uia q̄ nō est hodie cras min⁹ aptus erit. **E**t q̄ pollicet̄ veniā penitēti nō dat securitatē cras viuēdi. **S**cōda testādo curare solent hoies de bonoz exteriōrū relictōne. De sui corpis sepelitiōe. De sue aiē cōmendatōe. **T**ertia. t̄palia vero relinquūt. **U**el ad certos vsus sigillatī designando vel ad aliqs vsus summariz sine specificādo. vel ad ea p̄ derelictis saltē in aī preparatōe reputādo. **Q**uarta. sepultura at̄ q̄nqz p̄cōstituit. **P**relegit̄ deo et hominib̄ relinq̄t. **Q**uinta testari volentibus obstant. **S**pes et amor diu viuēdi sicut i diuite cui dictū est. **S**tulte hac nocte aīam tuā repetēt a te **H**orroz mortem cogitādi. **J**uxta illd̄ **Q** mors q̄ amara ē memoriā tua. et zelus se et suos vel se v̄n dicādi. **N**ec ablata restituēdi. **N**ec libidines suas deserēdi. **S**exta testādo pro dispositōe dom⁹ conscie. p̄ domū corpis et substantie corpalis p̄dest frequēs mortis i stātis recogitatio. **P**rodest humil̄ a iusticia ad misericordiā appellatio et orō **P**rodest diligēs eoz q̄ in morte fieri solēt p̄dispositō seu p̄uisio **P**ro q̄b̄ attēdant̄ sedula meditatōe. q̄ sequūt̄. **S**eptia dat itaqz viuā memoria mortis/cōtemptū mūdi. vñ facile p̄tēnit oia q̄ se sp̄ cogitat mortuz. **D**at euitatioz pcti vñ sapiēs. **D**e morare nouissā tuā et in eternū nō peccabis. **D**at sciam et securitatē bñ moriēdi. **N**emo enī fm̄ vegetiū id̄ timet facere. q̄ se nouit bñ didicisse. **H**inc Amb. nec mori timeo/cū bonū dñm habeam⁹. **E**t ali⁹. si aliqñ moriēdū est/cur non mō. **R**ursus memoria mortis ponit hoiez v̄lut ad hostiū tabernaculi/exēplo abrae. **E**t filioz isrl̄ in castris **E**t sicut ad os spelūce/vt videat dñs/exēplo helie **E**t v̄lut i orizonte

Testamentum peregrini

mundi futuri/ad introitū suū/z ad exitū
carceris mūdi/ vt videat homo quo ten-
dere iugiter debeat. Hinc bñ iustus est. vi-
peris hic z nūc velut hic z nūc moriturus

Secūda ps principalis

A **C**lamamus in spū scō/alba pat.
Ex diuina institutiōe z dignatiōe
Ex creatione et recreatione et gu-
bernatōe. Ex amore z reuerētia z p neces-
saria subuentiōe. **S**ciamus aut pat mi.
Pater ex qdam appropriatiōe et inamissi-
bili. (Nisi p hōiem ster) possessiōe. Ut pte
rea studeat homo deus tanq̄s fili⁹ imitari
ne degener sit/diligere ne in grat⁹/reuere-
ri ne superbo sit. **E**cce veniet hora dicit
xps. z nūc est quādo mortui audiēt vocē
filij dei/z hoc fit i morte cuiuslibet altero-
trij modoz/fm triplex dei forz vel iudici-
um. Unū horrendū/vbi sedet iusticia dā-
nans. Alterū duz/vbi sedet iusticia pur-
gās. Tertij pium/vbi sedet misericordia
indulgens. Considerabat dauid hoc tri-
plex iudiciū/dū orabat. Domine ne in fu-
rore tuo arguas me in primo/neq̄ in ira
tua corripas/in scō. Miserere mei dñe
quoniā infirm⁹ sum/in tertio. Conformi-
ter ad hoc triplex iudiciūz/audiēt triplex
vox filij dei in morte. Una ad dānatōem
Discedite a me maledicti i ignē eternū q̄
preparatus est dyabolo z angelis eius. Alta-
ri ad purgatiōez. Vitte eū in carcere do-
ne credat vniuersum debitū vsq̄ ad no-
uissimū quadrantē. Tertia ad saluatōem
Venite benedicti patris mei percipite re-
gnū qd vobis paratū est ab origine mun-
di. **E**cce Notat certitudinē z ostensiuā
pñtialitatē. Brandē in bono vel in malo
nouitatē. Aut admiratiōem stuporē z ter-
ribilitatē. Et fm hoc bñ dicit. Ecce mors
Quia nihil est morte certi⁹. Nihil pñtiali-
us/quo ad inuitabilitatē z necessitatē
rei. Quia nihil in bono vel in malo plus
nouū aut subitanēū propter inchoatiōez
status immutabilis et eterni. Quia nihil
amirabilius z terribili⁹ propter incerti-
tudinē finalis iudicij/qm̄ vltimū terribi-
liū mors/p̄sertim eterna. **P**osit⁹ est hō
in articulo mortis. Per p̄sideratiōem itel-
lectualē. Per quendā sensum affectualem
Per pñtialitē effectualē. Unde z si aliq̄ sit di-
latō pro nihilo z p puncto reputat. In re-
spectu eternitatē. In respectu inuitabilita-
tē. In respectu q̄tidiane defectibi-

litas. Prefertū in senibz. Dñi adueſpascie
z inclinata est iā dies hui⁹ tēpalis etatis.
aut qm̄ iā senij nox est in altera vigilia no-
ctis sero aut media nocte gallicantu/ aut
mane. Quando de primo/ p̄ sol eternita-
tis iustis oriri purgadis obhūbiliari. dā-
nādis penitus eclipsari vbi cadet homo
a se p desperatiōem et sub se p damnatiōez
z per abissialem absorptōnem.

Tertia pars principalis

P **R**eueniēs igit facie dñi/ego pau-
perculus z pctōr/adeo cū fiducia
ad thronū grē dei vt miam p̄seqr
z grām inueniā/in tempe oportuno. Dū
adhuc tēpus est miserendi/z temp⁹ acce-
ptabile. et ann⁹ benignitatis. Dū insup
adhuc hodie cognoiatuz dies est salutis
Dum rursus est hora cōparendi in curia
misericordie/que superaltat iudiciū seve-
ritatis. Ad quā sic ad supiorē puoco z ap-
pello cōfugio z cōpareo. Dū nōdum acce-
pi a te deus/tempus iusticias iudicādi. s̄
hora est fm ezechielem in gemiscēdi salu-
bziter/fm Jeremiā reuertendi susceptibi-
liter/fm xpm̄ in arbitros cōpromittendi
penitēcialiter. **A**deo in q̄s cum fiducia.
Quia xps dixit/eū qui venit ad me nō eij-
ciā foras. Quia nostra soroz z aduocata/
mater est gratie/ et regina misericordie/q̄
defendit iura hui⁹ iurisdicōis z curie. qz
rursus Hierlm̄ tota celestis/ q̄ est mat̄ no-
stra assistit nūc z intercedit p confugiētibz
ad hanc curiā mie. Adeo rursus hiez nūc
cū fiducia ad thronū grē. Qm̄ offero me
volūtariū stare iudicio suo/z pere iudica-
to. Offero me subijci velle legibz hui⁹ cur-
rie/q̄ sunt dimitte et dimitte vobis/put
tinet in euāgelio scriptū. Offero me nol-
le discedere contumaciē ab hac curia fm
voluntatē supioris rōis z vltro. q̄cqd in-
ferior sensualitas remurmōz. quā suppli-
co violentē etiā compelli z ligari atqz fla-
gellari ne discedat. **Q**uarta ps princip.

P **O**stremo supplicatiōez forma se-
ptuplicē ad te deū patrē nostrum
Pr̄ia Da pater mi cōtinue mentē
sanā. Ne seducat fantasijz isanis z illusio-
nibz. Ne absorbeat curis aut cōcupiscen-
cijs corporalibz. Ne obsideat demoniac⁹ op-
pressionibz. **S**ec̄da. Da penitentiā ve-
rā. In cōtritiōe p detestatiōez pcti z amorē
iusticie. In cōfessione p apitiōez pctōz/et
cuiuslibet necessaric circumstantie. In sa-

tiffactōne p exercitiū abstinentie orōnis z elemosine. **Tertia.** Da cōmunionē sacramentaliter. aut saltē spiritaliter z effectiue. **Quarta.** Da vnctōz extremā In actuali sacramento In effectuali voto. Aut saltē i effectuali dono. **Quinta.** Da remissionē plenā Ex tua immensa liberalitate. Ex clauīū ecclīasticaz p̄tate. Ex sancte matres ecclīe vnitare z caritate. **Sexta.** Da sanctorū cōtra p̄tates p̄trarias consolatorē. **Dum** acrius insidia bunt nequissimi calcaneo meo. Dum tota malignitate accusabunt in mortis porta vel ostio Dum occurret forte vehemēs aut noua peccatorū recordatio z infestatio. Tunc assis virgo benedicta/ in auxilio oportuno/ z vltima necessitate iuuās. Vel intercessiue z impetratiue. Vel commissiue z impatiue. Vel etiam vt potes p̄sentialiter z coopatiue/ in tra q̄ orat ecclīa/ Maria mater gratie/ mater misericordie/ tu nos ab hoste protege z i hora mortis suscipe. Assis z tu angele meus adiutor precipuus. Assis et ceteri sancti/ q̄s sepius z familiarius/ viuens z sanus inuocauit et inuoco. Ne queso dserat paup

vester/ si forte stus sua defecerit. si mens conturbata nihil cogitauerit/ si corp⁹ velut mortuū languerit. Sed cōfortate virtutem/ illumine mētem/ seruate sensuualitatem. **Septima.** Da in exitū vitam eternam q̄ patria est/ ad quā suspiro Quā desidero et desiderare concupisco Quam velut in caligine quadam aspicio/ z a longe salūto. Quam in lumine ratōnis z fides cōtemplor: quasi celis apertis vidēs illic filium hominis et inde frater me⁹ est. et presidū/ amor z desiderium/ susceptoz virtus z premium. Deniq̄ redeat spirit⁹ ad deum qui dedit illum. Tanq̄ ad donum eternitatis claritatis z felicitatis. Domine Jesu suscipe spiritum meū. qui vtiq̄ tuus est/ iure redemptōnis/ adoptiōis/ gratuite desponsatiōis. Ac perinde dat spem firmā/ bonitas adoptantis. veritas promittentis. Potestas coronantis Ip̄ si gloria in secula. Amen. **Finit.**

Testamentuz peregrini metricum.

Gratia cui nomen confert in signe iohānes
 Aduena cognomen gerson habere dedit.
 Scire velit si posteritas quo tempore nat⁹
 Duoq̄ renatus sit/ calculus iste docet
 Bille quater centū viginti quatuor annos
 Quatuor adiciens dinumera domini.
 Siq̄ decembris lux mensis bisseptima. sectus
 Et sexagenis inchoat annus ei.
 Solus porro deus obitus scit tempus z horam
 Propterea secum ruminat ista freques
 Tu dispone tui domui moreris neq̄ viues
 Plene testari et et vigilans morere
 Uixeris hic z nunc/ velut hic z nunc moriturus
 Orans dic redeat spiritus ad dominum
 Ecce nouū grande stupidum videt et̄ul et horret
 Mortis ad aspectum cor tremit/ ecce venit.
 Ecce pater mi nunc et hic articulus meus instat
 Duo morior/ pater et vt pater esto pius
 Esto pius satis est dederis te/ diues abundo:
 Tesine deficio pauperior nibilo.
 Tempus adhuc venie/ sedes adeo pietatis/
 Terret iusticia/ subueniat pietas.
 Mens vigeat. cor peniteat/ sacra hostia pascat
 Lrux olei liniat. plenaq̄ sit venia.
 Sancti quos colui viuens/ morior: meus ad vos

Testamētum peregrini

Spiritus aspirat/ferre iuuamen ei.
Que mortalia sunt mortalib; vltro relinquo.
Corpus humum redeat/spiritus ad dominū.
Spiritus iste Jesu meus a te suscipiatur.
Spes mea/tu Jesus es/gratia/non opera Finit

Aliud carnem super eodem
Anua morte patet celestis/z inde cupini
Iugiter/ad mortem posse venire piam.
Sors mortis prout z vite depēdet ab illo
Luius sunt manibus omnia deposita.
Diuite mansuolo datur his pulcroq; recondi.
Absq; sepultura depereunt alij
Plebeo recipit alios defossa parumper
Tellus infutos paupere lintheolo
Sunt z qui dicunt facilis iactura sepulcri.
Sunt quibus z pompa nulla placet tumuli.
Vestibus indutos sacris deuotio quosdam
Spectandos offert religiosa prius.
Presbiteros sanctus loculo deferre parato
Vos habet infodiens signa sacerdotij.
Complacet iste modus electio cara sepulcri
Libera si data sit ambitione procul.
Arbitroz exēplum pietatis obinde daturum
Vita fidelis erat/christicolus morioz.
Erubuit nunq; christum mea vita fateri
Quanq; peccatoz morte fatebor eum.
Iste mihi titulus/hec spes mihi sola salutis
Non cōfundat me spes mea christe Jesu.
Baptismus genuit christo/nec erant meritorum
Vestimenta mihi Gratia pulcra dedit.
Baudens gaudebo qm̄ deus induit istam
Desponsans animā clara monilia dans.
Taliter ornatam cupio tibi reddere sponsam
Xpe benigne tuo semine progenitam.
Heu queras operum vestes/confusio vultus
Illa mei/sordent sanguine cum sanie.
Qualis et ex vtero genitricis spiritualis
Prodiit hanc recipe dum redit abba pater.
Planq; redit primo signata carectere sacro
Regaliq; superuncta sacerdotio.
Tradita signa fero fidei/veçillaq; belli
Vundi cum carne demonijsq; feris.
Libera christicolū resonat vox/armaq; toto
Spectanti mundo defero christe tua.
Te duce blasphemos heresum falsosq; suasus
Credendo vici/pace fruens fidei.
Confiteor donum fructumq; tuū manifeste
Gratis nō meritis retribuisse meis.
Paule fidem/neu quis insane magnificet se
Scripsisti donum solius esse dei.
Nescio si quod sit inter miracula maius
Scandala per tanta pace frui fidei.
Iure beatus erit in me non scandala passus
Xps ait/signum qui fuit obloquijs.

Ecce fremunt/ rident subsannât/mortibus virgēt/
 Demon philosophi vis inimica potens
 Talibus impulsim p̄stare fide requieta
 Non hominis/sed dic hoc opus esse dei.
 Bella tot experti totiensq; pericula passi
 Felices quando nō abiere retro.
 Bratus eris domino fidei petra stabilitus/
 Petri vox tua sit non alium perimus.
 Loram patre suo christo vocitante/fideli
 Seruo dicitur: tu meus euge veni.
 Gaudia delicias euo benedicte perenni
 Sedibus ethereis regna parata cape.
 Loncepe qui legeris tumuli causam faciendi
 Edibus z sacris cur monumenta paro.
 Bassa patet platea/baptismi proxima fonti
 Riuus ibi/recolens funde preces domino.
 Viuere sis monitus velut hic z nunc obiturus
 Orans dic redeat spiritus ad dominū.
 Perpetuo coniunge iesu tibi federe mentem/
 Celitus ad cenam dic benedicta veni.
 Janua cui celi crudelibus ignibus vsto
 Laurenti patuit hospes adesto mens.
 Jungat se socium stephanus /qui vidit apertos
 Celos patron? sit mihi p̄cipuus **E**t paulus ra
 Angelic? custos comitet/vtq; iohes p̄ ad ethera
 Virgo Joseph/tota celica turba faue.

Diem natiuitatis z baptisimi canit
 Ars anime gerarde mee doctissime salue
 Finis z inijt do monumenta mei
 Fausta dies rutilat tibi consecrata nicasi
 Et tibi virgo soroz martyr et eutropia.
 Luce sub hac mundo natū me/denuo natum
 Fons sacer ex vtero protulit ecclesie.
 Annus erat domini millesim? adde trecentos
 Sexaginta tres/tunc data vita triplex.
 Ire vita prior fuit/iram gratia dempsit
 Viuificans animam consociansq; deo
 Tertia vita licet est in spe/vita perennis.
 Eterne vite gratia principium est:
 Vita peregrinus/vsu ratōnis ob orto
 Quarta subest operū/que vehit ad patriam.
 Hec operum/vita non p̄manet absq; secunda/
 Gratia viuificat nutrit et auget opus.
 Quatuor hinc vitas totidem dicas et amores/
 Vita quadruplex est/ergo quadruplus amor.
 Omnes ille meos qui viuificauit amores
 Vindicat/ille habeat/continuetq; precor.
 Bratus ego primos semper complectar amores
 Qui si defuerint quid nisi mors superest?

Epistola consolatoria Johannis Berson Can
 cellarij parisiē. ad Johannem Bermanum suum
 monachum In cenobio sancti Remigij remensis
 sup morte alterius germani sui nicolai ordinis ce
 lestinoz et soroz suaz **E**pigramma. **Y 4**

Consolatoria super morte fratris

D **N**ice. quem mihi dat fr̄s natura seq̄ndū.
Noſtri ſunt generis que monum̄ta vides
Arnulpho charlier cui nupſit belizabz oli
Berſon origo fuit/ aduena voce ſonans.
Dorauit deus hos bis ſena prole/puelle
Septene numero/quinq; fuere mares.
Primus theologus/monachi tres/mortu' alter
Infans/et nupſit filia ſola viro.
Frater petre rapit te mors/et te ſoror agnes
Infantes/viuit purus vterq; deo.
Egra iabina ſoror viuens mala ſuſtinuiſti
Jugiter hinc moriens reddita dona capis.
Lara ſoror raulina vale/que commeruiſti
Conſors eſſe Jeſu/cuius eras famula.
Hoſpita pauperibus et myſtica martha fuiſti.
Te vocat inde Jeſus/tu benedicta veni.
Tempora compleſti cōſummatus cito multa
Frater cordis amor tu nicolae mei.
Celos credo equidem tu ceſtinus adiſti.
Lelica ſemper amans dum peregrinus eras.
Sors lugenda manet nobis/quos vita ſuperſtes
Septem ſeruat adhuc/toz quiet et exilio.

M **N**ice/cur quēris fr̄m tibi morte periffe
An tua ſit prudens iſta querula inde.
Spūs aſtra petit linquēs miſerabile corp?
Larcere ſeu retro carne ſolutus abit.
Luius erat regimen grandis labor/aſper/amarus:
Blandicijs fallens excrucians ſtimulis
Aſſiduus conſictus ineſt/victoria rara.
Audi q̄ linguam nemo domare poteſt.
Quid faciant aures/oculi:quid membra pudoris
Quid v̄ manus/gula/cor/viſ quid adora petit?
Bruta ſub imperiū videas descendere freni.
Flauta gubernaculi dirigit arte rates/
Et rigida ceruice caro ſua frena remordens/
Se rapit/et dominū deijcit excutiens.
Opprime mille modis ſurget tamē vſq; rebellis/
Nemoq; perfecte ſuppeditabit eam.
Intro ſemp̄ ineſt membrozū dira tyrannus
Fomentū ſceteris/omnis origo mali.
Allicit illecebris/acres exaggerat iras/
Diſcet trifticias/gaudia ſpemq; metum.
Plurima liſ/pax nulla diu/ſecuraq; nunq̄.
Inunc et tale plangito mancipium.
Mancipium quod obeſt anime/qđ ſarcina dura
Quam crebro ſtimulis exagitare ſtudet.
Longaude potius pregrandi faſce leuato.
Fratriſ ſpiritu monice ſi ſapias
Dices quis nouit ſi ſpiritus alta petiuit?
Vel baratri/procul hoc/corruit in puteum?
Aut medio poſitum ſi purgatorius ignis
Exurat/ſcoriam purificans ſclerum:
Lertum te faciat vite reſpectus honeſte/

Inde salutis spem concipe/te recreans:
 Collige vel firmum solamen in hac ratione
 Lucenti speculo quam docet alma fides:
 Omnis in hac vita peregrinans tendit ad illam
 • Celestis patrie perpetuam requiem/
 Scis quam gaudendū quanto plausu iubilādūz
 Tali dum requie perfruitur morieris.
 Si purgandus adhuc retinetur letificeris/
 Premia celorum q̄ sibi certa manent
 Nil vltra peccare potest/nullo discrimine vitam
 Perdere celestem/sine suo stabilis/
 Iudicio domini iusto si forte/quod absit
 Perditus est/cur fles fletus /ianiter est.
 Cor tenerum forsan/pietas/natura ve pungit
 Rumpi consuevit fedus amicicie
 Bos ⁊ iumentum iuga se socialia plangunt
 Perdere/nonne magis est socialis homo.
 Te minus hinc miroz raulinam flere sorozem
 Assiduū que te fouit in obsequijs
 Ejice tristitiam seculi causat quia mortem
 Pro solo sapiens crimine rite gemit.
 Aspera sit fors/sit vel prospera/nil nocet vlli
 Si per peccatū defuit abusus ei.
 Adde voluntati tua sit conformis oportet
 Diuine/quid ager murmur in oppositum:
 An bona mors fratris/carnalia vincula resoluens
 Quo caperet celum liber et emeritus.
 Fraternalis amor dedit hanc mortē/quia peste
 Dum fouet infectos/contagione perit.
 Hac de valle deus eduxit eum properanter/
 Ulterius ne fraus hostica deciperet.
 At varijs nostra versatur vita periclis/
 Omne repletur iter retibus et laqueis/
 Tendimus ad patriam suspiramusq̄ gementes
 Quam raulina soroz quam nicolaus habet.
 Hactenus hec volui tibi frater scribere/ quo mens
 Fortis et equa suam nostra petat patriam.
 Illic cernere nos/dare viuas reddere voces
 Fas erit/et quicquid cor petit/illud habet.
 Oremus tandem pro defunctis/vt et ipsi
 Sint memores nostri cum bene fiet eis. **Finis**

R Tractat' eiusdem
de preparatione ad missam et pollutōne nocturna.

Dabitatum est apud me frequēter et diu presertim post sulprium sacerdotium/ si quis nocturno pollutus somnio a cele

brando missam cessare deberet. Exptus sum similiter multos presertim religiosos ⁊ nouissime quendā pre ceteris tali dubitationis scrupulo non parū turbatos. dum ex vna parte eos ad celebrandū trahit deuotio ex altera timor offense reprimūt. Tandem effectus super hac re certior/ tum let doctorum sacrozū lectōne/ tum exptoz et virtuosoz cōsultatōe et exēplo. tū postre

De preparatione ad missam

mo ex ipsa rōis et exp̄imentalis cognitōis at
testatōe/inductus sum vt cōsideratōes ali
quas breues et nō prorsus inutiles super
hac celebratōis materia cōponerē. eas iu
dicio melius et sinceri sapientium suppo
nendo. Considerationū h̄mōi q̄dā erunt
accessorie. quedā p̄ directū r̄siue p̄recoz
autē dari veniā si forsan ip̄urius loq̄ndū
erit. qm̄ morbo talis ē q̄ vitālit̄ detegi vit
p̄licioribz medicamētis sanari potest.

Considera. prima.

Nullus h̄z certitudinē euidentem
absqz dei reuelatōe speciali q̄ sit
sufficiēter disposit⁹ et dign⁹ ad ce
lebranda missē misteria. p̄ qz tūc posset
aliquis euidenter cognoscere se esse in gra
tia gratū faciēte. et q̄ sufficiēter fecit q̄cqd
req̄rit ad hoc q̄ de sibi grām hāc infude
rit. q̄ insup nullū ponit obicē ex pte aliq̄
ad h̄mōi gratie susceptōem Deniqz sciret
euidenter q̄ rite constitutus est sacerdos.
ad habendū prātem nullaten⁹ impeditus
et similia multa q̄ sunt pure cōtingentia. et
que sciri nō p̄nt infallibilt̄/absqz dei reue
latōe speciali. Præterea q̄s nesciat posse fi
eri/vt homo de⁹ in reprobū sensum/ex de
meritis p̄cedentibz vt nō videat pctā sua.
et ita nihil sibi consci⁹ sit. nō tñ in hoc est
iustificatus/put apls formidando testat̄
Forzan est talis cōpat⁹ ip̄i Aman supbo.
q̄ ad cōuinūū hester venit/reputās hoc si
bi ad honorē esse p̄cipuū/qd sibi erat ad
suspendiū. Quis scit si auditur⁹ est Ami
ce quō huc intrasti nō h̄ns vestē nuptiale
Forzan deniqz talis annumerat⁹ est inter
illos de q̄bus p̄pheta: nō tā imp̄cative q̄s
p̄renūciatiue dixit. Fiat mēsa eoz coram
ipsis in laqueū et in retributōes et in scan
dalū. Obscurent̄ oculi eoz ne videant. et
dorsum eoz semp incurua. Effunde sup
eos irā tuā et furor ire tue cōphēdat eos
Fiat habitatio eoz deserta. et i tabernacu
lis eoz nō sit q̄ inhabitet. Uideris q̄s ex
timefcenda sententia/si mistico sensu vt
mur/p̄tra quosdā ad sacrā eucharistie mē
sam accedētes indicat̄. p̄sertim cū dicitur.
Obscurent̄ oculi eoz ne videāt. Et cōfor
miter ad illō/apls in tonat et minat̄. Qui
indigne inqt̄ māducat et bibit/iudicium
sibi māducat et bibit. Et rursus p̄pter hoc
inter vos multi imbecilles et. Nec ibecil
les. et cetera. Nec imbecillitas et hec dor/

mitio/magis ad animam q̄ ad corpus/
referēde sunt puto. Constat autem q̄ hec
oia certitudinē euidentē tollūt ab aliquo
sup sua ad celebrandū dignitate.

Consideratio. II

Ad digne celebrandum/et absqz te
meraria p̄sumptōe et imputabili
tate ad nouū peccatū/ non req̄rit
talis euidentē certitudo sup celebratōis di
gnitate. p̄ qz null⁹ tūc cōstūcūqz iust⁹ et
pur⁹/deberz celebrare. nec hoc possz absqz
discrimie. si nō fieret ei reuelatio specialis
Sufficit ergo certitudo talis q̄lem i ma
teria morali cōsueuim⁹ expetere et capere.
Que certitudo potest appellari certitu
do moralis aut civilis. sicut prudēt lo
quebat̄ p̄hs primo Eth. dicens. iij. c. Di
sciplinari enī est/ intantū certitudinē inq̄
rere fm̄ vnūqzqz genus/ in quātū natura
recipit. Ad hanc certitudinē morale suffi
cit vt plimū/q̄ homo accedēs ad missam
discusserit consciā suā sicut fecisset. p̄ ma
gna re lucranda aut incōmodo graui cui
tando. et q̄ nō sit sibi cōsci⁹ post hanc di
scussionē de pctō mortali/ aut de p̄posito
peccādi mortaliter/ q̄ insup nō cōgnoscat
se aliud impedimentū legitimū p̄ excōica
tionem aut irregularitatem habere Con
sentio itaqz in hoc cum Durando quar
to sententiaz disti. ix. q. iij. q̄ talis etiam
si esset in peccato mortali nesciēter nec de
eo exp̄ssam ageret cōfessionem/ reportaret
vnum et duobus. Aut sibi remitteret tale
peccatū virtute sacramēti qz videt̄ facere
qd̄ in se est ad ei⁹ deletionē. nō enī de⁹ req̄
rit vltra posse. Aut fieret sibi diuini⁹ illu
stratio et recognitio sui peccati. q̄ tñ p̄ pe
nitentiā illō dilueret. quē admodū multis
cōtingere p̄batissimū est/ q̄ in initio sui sa
cerdotij dū celebratōz cōtinuāt/ in remēo
ratōz redeūt plimoz et occultissimoz pec
catorz. Silem iueniūt grāz/ illi q̄ nouiter
ad frugē melioris vite/ toto corde se p̄pa
rant. Porro talia pctā in recordatōz veni
entia ex irradiatōe superioris lnis in p̄fun
da abisso aie: nō ideo tales cōfiteri tenēt q̄
nō prius delata esse potuerūt modo p̄e
dicto. sed fit hoc ad obedendū p̄cepto de
cōfitemdo semel q̄libet pctm̄ nostz. qd̄
dū distincte cognoscimus.

Consideratio. III.

Sed non omnis scrupulus aut dubitatio de peccato mortali/ neque omnibus indeuotio aut deordinatio aut non attentio/ impediunt de necessitate celebrantis dignitate. Pater quia certitudo moralis qualem praediximus sufficere/ contra patris secum vacillatorem quandam animi aut hesitatem quandam vel suspitionem seu scrupulos/ quod homo non sit sufficienter dispositus/ aut quod impedimento aliquo ligatus est. Compatitur etiam deordinatorem aliquam praesertim virium inferiorum. et legis tyrannice membrorum. que non est sepe subdita nostre potestati. Et quod causa indeuotio quedam quam non plenarie actualis semper attentio. consequitur. nec ob inde peccato maculari necesse est nec peccat. Et si quis opposuerit quod dubitatio de aliquo an sit illicitum et stare dubio/ illud agens peccat quod se discrimini scienter obicit. Rursum cum domino Guilhelmo anthiodoreo. regulam hanc magistralem intelligendam esse de dubio tali quod est vehementer. et magis aut saltem eque inducit mentem credere quod est mortali illicitum/ sicut quod est licitum. Secus est ubi mens plus inclinatur et iudicat quod est licitum quam illicitum. quantum non habeat versus quaque certitudinem euidenciam aut fixam. quod nec hoc ipsum requiritur. Sunt itaque nonnulli et plures/ quod fortis sunt fantasie. quod praeterea sepe trepidant timore ubi iudicant etiam non esse timendum. Tales dicitur in niti consilio superiorum et prudentium. et contra talem ipsorum vacillatorem audacter operari. Sic enim plerumque vincuntur ab ipsis. Qui vero renouit credere superiorum et prudentium consilio ad tales scrupulos deponendum. et agendum contra eos errat multipliciter. Primo per superbiam et arrogantiam/ preponendo iudicium suum et prudentiam/ aliorum iudicio. Rursus talis vir aut nunquam deuotorem habebit solidam. nec pacem conscientie a talibus/ ac proinde carebit loco aie sue/ hospite illo de quo propheta dicit quod In pace factus est locus eius. Dicunt doctores aliquid quibus assentio/ quod aliquid non est tam meritorium credere/ sicut velle credere. nec dolere sensualiter de peccatis/ sicut velle dolere et non posse. Desiderium pauperum exaudiuit dominus inquit propheta. preparationem cordis eorum audiuit auris tua. De itaque iudicat nos et nostra/ secundum superioris rationis arbitrium voluntatem et iudicium et non secundum ea que nobis inuitis atque dicitur/ portio sensualitatis inferior aduehit et producit qualia sunt volubilitas

imaginatum et fantasiaz. stimulum in superioris carnis illecebrosus et vindicativus. Vacillatorem praeterea timide et incerte super agendis aut super eis credendis quam nostris nequaquam sensibus attingimus et similia. Decipiuntur in hoc multi ex simplicibus/ distinguere ne scientes inter ea que portio aie superior agit per consensum et ea que portio inferior patitur absque superioris assensu. Darunt idcirco sepe alijs salubre consilium/ qui nesciunt illud praestare sibi. Quare sic certe ob turbam hanc passionum simul irruentium tumultuantem et rixantem. Quocirca memorandum est beati Bernardi. super hac re consilium. Erat ex discipulis eius quidam/ tantis inderat scrupulis/ ut ad celebrandum nullo pacto auderet accedere. Dixit ei deuotus et circumspectus Bernardus. postquam hoc accepit. Uade frater. et in fide mea celebres. Obediuit discipulus. et scrupulus ois ille/ perpetuo discessit. Laudanda proorsus et imitanda/ tam illius patris industriosa fiducia/ quam istius fratris fidelis obedientia. Dicit aliquis ex simplicioribus. utinam talis mihi esset abbas aut prior/ qualis erat beatus Bernardus. credere facilius impetrati. Hinc vero dum superioris mei parua sapientiam inspicio/ non audeo meam conscientiam et salutem/ sue fidei tali pacto committere. Quisquis ita dicit et sapit/ erras et desipis. Non enim commisit tibi salutem tuam/ in manus hominis/ quod prudens est et plimum litteratus aut deuotus. sed quod tibi est secundum regularem institutionem prepositus/ et platus. Quomodo obediens sibi non ut homini. sed ut deo iubenti. si tamen non contra deum. Et sepe tanto erit obedientia tua placetior deo/ tibi que fructuosior/ quanto est indignior ille cui propter deum subijci non refugis. Laueas ad extremum/ nedum quis securitatem nec illam adipiscaris/ in grauem ruas diiudicandis et presumptis foueam.

Consideratio. IIII

Contigit ut possit aliquis eodem tempore ad celebrandum laudabiliter accedere possit/ nihilominus ab eadem laudabiliter abstinere. Quo casu. primum de se laudabiliter est scilicet. Propterea per quod aliquis est sine conscientia peccati mortalis aut alio impedimento. et non est obligatus ex officio vel aliter celebrare. Tunc habet utrumque in sua parte facere licentem atque laudabilem. ut vel cum centurio dicitur. Domine non sum dignus etc. vel cum zacharia dominum fidei inuiter. Sed et per quem probo

De preparatione ad missam

cum durando. iij. sententiarum di. cii. q. vi.
Celebratio quippe est de se opus bonum
abstinere autem ab ea si sit bonum magis est
in ordine ad indevotionem suscipiendis quam
de se. Rursus celebratio habet efficaciam mag-
nam ex virtute operis operati. propter quam
non tantum valet voluntas sola celebrandi
sicut par voluntas actu celebrandi. Ad-
dit itaque opus hoc exterius aliquid bonita-
tis ad bonitatem voluntatis propter meri-
tum passionis christi. propterea dici solet
opus privilegiatum. Amplius ille qui celebrat
in operis executione magnam ad ipsius deuotio-
nis pinguedinem et diuini solet occupari.
Ducit insuper a virtute nobiliori sic agen-
do videlicet a caritate et dilectione huius sa-
cramenti quam non celebrans quod timore potius
se contrahit. **Q**uod si quis dixerit vaca-
tionem a celebratione ideo fieri ut ipsa post
modum reuerentius et deuotius quanto rarius
impleatur. Fatemur posse sic euenire. Sed
ex aduerso contingere potest quod talis subtra-
ctio remouebit habitudinem ad bonum
cuius effectus est finis per se delectabilis. Si-
gnum inquit aduersi habitus est delectatio in
ope. Euenit insuper plerumque illud dictum. Fla-
sonis. Qui non est hodie/cras minus aptus
erit. **D**istraberis hodie/pax deuotus es.
parum recollectus. plurimum tentat a car-
ne. mundo. vel demone. Credo equidem
agnoueris quod non dormiunt qui te persequuntur.
et cras iudicium erunt aduersantes tibi hostes
tueque deuotioni insidiantes. quales sunt ho-
die. Quo circa non irrationabiliter consulit sa-
piens. Quodcumque potest inquit manus tua/instante
operare. Nescis enim quoniam tale tempus ad lauda-
biliter celebrandum tibi concedatur quale modo
habes. Et si utrumque habeas/utrumque melius
est. Esto fueris in hac vel illa re defectuo-
sus. cur nouum defectum in non celebrando su-
perinducis. **S**ed frigidus sum dicis aut te-
pidus. Sepe suscipit initium celebrationis
hominem parum deuotum et frigidum/ quem in fine
calescentem dimittit et feruidum. Corpus christi
ignis est spiritualis. accede fiducialiter ad hunc
ignem calesces facilius. Audiamus orantem
Ambrosio. et deum alloquentem. Braue est quod ad
mensam tuam mundo corde et innocentiis ma-
nibus non venimus sed grauius est si quod peccata
metuimus/sacrificium non reddimus. **R**efert
narratio sanctorum patrum de quodam euagrio/ qui
non nisi semel in anno concinandum esse cen-
sebat. contra quem sancti patres repugnabant/

argumentantes quod aut dignum se putabat et
dispositum qui semel in anno concicaret. et ita
presumptuosus erat. aut indignum se tunc fa-
tebatur et nihilominus accedebat. Cur non ita
poterat alius sibi pluries facere hec confite-
re. quam quod de se se sciret indignum. Si fas
est itaque semel in anno cum timore dei cele-
brare. cum eodem timore poterit sepius sibi
esse ad celebrandum licentia. **F**uerunt nec ig-
noro sanctorum alii/ quos certa ratio compe-
scuit ne celebraret in eternum. **S**ed particularia hec
facta quorundam/ veneranda magis sunt pia
interpretatio quam in exemplum agendum trahenda.
Postremo non sum nescius diuersa esse do-
na et vocaciones in diuersis/ put spiritus sanctus
voluerit. et alii indisponit per interruptio-
nes celebrationis. et sepe postmodum recolligit
alius ex eadem frequentatione redditur inde-
uotior. et ex tali familiaritate promptior
ad contemptum. Quamobrem suam interro-
get unusquisque conscientiam et tunc per experien-
tiam et prudentioris alicuius consilium. id
quod oportuni compererit exequatur. Hinc
dicebat egregius doctor Augustinus. quoti-
die celebrare/ nec laudo nec vituperor. **I**pe
tamen et alii/ consulunt sic viuere ut quoti-
die digni simus accedere

Consideratio .v.

Nulla pollutio inchoata et perfecta
in somno/ peccatum est mortale. **P**er
et famosa Augustinus. regula quod peccatum
adeo voluntarium est/ quod si non esset voluntarium
non esset peccatum. et intelligitur de actuali. Rur-
sus ista est expressa determinatio eiusdem. pro
de ci. dei. c. xxv. loquens de violenta corrup-
tione virginis alicuius. Quantomagis inquit
absque culpa est in corpore non consentientis/ si
absque culpa est in corpore dormientis. **D**ice-
tes oppositum/ contradicunt non solum theologice
sed etiam philosophice determinatio. nec habent quod re-
spondeant si fiat eis argumentum de furio-
sis et infantibus et alijs non utentibus ratio-
ne quod pro tunc non peccarent noua transgres-
sione. concordans est omnium sapientium recte/
sententia. **N**otandum dicimus si pollutio inchoa-
ta sit et perfecta in somno/ quoniam possit aliquis vi-
gilans/ impure habere desiderium se polluenti
quo vigente/ caderet in somnum/ in quo sua
pollutio compleretur. Posset similiter pollutio
nec in somno ceptam/ expugnata male presum-
mare. Constat in his casibus/ radicem pol-
lutionis esse liberam atque flagitiosam/ propter

quã illud opus obscenũ imputabitur ad culpã. Animo si vitioque fuerit in principio et sine carẽtia vsus ronis/et cõsensu liberi ar. erit vitioque talis actus (etiã si vigilando cõpleret) absq; culpa mortali. Palam est ratio. qz libertate carebit. ¶ Poterit forsã aliq; peccare postmodũ. cõplacendo sibi in tali voluptate. p̄brosa quam habuit. Nõ obinde tñ redderet prior actus pollutionis culpabiliter vitiosus. Posset etiã aliquo mō placere s̄m sanctus Tho. nõ qz voluptas est. sed qz sanitas et nature affert exonerationẽ/absq; sui q̄ patit̄ p̄ curatione vel assensu. ¶ Deniq; nõ cõsultunt sancti/q; debeat violenter fluxus ille dũ enigilãdo sentit iam effluens/coerceri qz vel esset frustra conatus ille. vel nature supra modũ grauius. ¶ Confirmatõ oim̄ ista est. qz actus exterior nullũ peccatũ est nisi denotatõne extrinseca. pl̄q; vna que nõ dicit̄ p̄prie sana. Si nullum sit igit̄ in animo p̄prie dictũ peccatũ dũ libertate nõ vit̄ nullus erit p̄t̄ actus exterior vitiosus. Neq; tñ negabim̄/qn̄ p̄ crapulã aut dãnabile illecebrã vigilie/possit aliquis in hac illabi sordiciẽ. sed culpam tñc vigilã nō somn̄ habet. qn̄q; et crapula et cogitatio voluptuosa/et aliã crimie sepe carẽt. et p̄t̄ añ somnũ dilui penitendo.

¶ Berta cõsideratio

Pollutio corporalis in somno cõtingere p̄t̄/nõ solũ absq; peccato mortali p̄cedere. imo et ex merito. ¶ Patet ex distincõne famosa data p̄ Greg. et alios tam theologos q̄ naturales. Euenit itaq; nõnunq; h̄ in mūdicia et infirmitate aut debilitate nature. exonerare se volẽtis. aut retinere non valẽtis. Nãq; est p̄terea aliq; fluxus fere talis in viris aliq; qualẽ femine patiũt in mēstruis. et sit cũ nulla aut tenuissima voluptate etiã vigilãdo. Fit aliqñ in sup̄ aliq; fluxus tãta lubricitate et facilitate in quibusdã viris aut femis/qz solo aspectu aut alloquio aut leui cogitatõe prouocat̄. Quis ergo dixerit apud tales inuitos et renitẽtes/aut nullo modo cõsentientes ab initio vsq; ad finẽ/peccatũ mortale cõmitti. ¶ Non oim̄ vna est cõplexionis armonia. Quosdã videm̄ e naso leuissima aut nulla occasione defluere sanguinez. alios cũ violẽtia multa id ñ pati scim̄. Logno

ui hoĩem septuagenariũ secularẽ et valde crapulosum/q̄ nunq; se pollutũ fuisse dormiendo testabat̄ et hoc in alijs mirabatur. Aliũ vidi religiosum et sobriũ/qui p̄ decemniũ et amplius/fere quotidiana hac passione verabat̄. Quidã vit̄ somniãt dormientes/altos somnia iugiter exagitant. Sed omittam̄ hec et similia. quoz determinatio/medicos plus aspicit et similiter remedia. qn̄q; mihi falsus fuerit vnus ex medicis famatissim̄. se pridẽ ad medendũ tali nocturno fluxu i alijs studuisse diligẽter sed frustra laborasse. Nos aut̄ moralia seu theologica loquẽtes declarem̄ quo pacto possit ex merito p̄cedere pollutio nocturna cõtingere. ¶ Primo quidẽ ex arta abstinentia in pane et aqua. hoc euenire p̄spiciũ fecit experientia. Ampli⁹ volẽs aliquis hoc vitium carnis/p̄dicãdo detestari. nõne sup̄ illo cogitare posset. aut similiter cõfessiones audiẽdo. posset vitioque et cum merito magno. Nihilomin⁹ occurrere videbit in somno nõnunq; p̄cogitãtã impudiciã rũ simulacra. et ipm̄ ex illis sicut i alijs ad pollutionẽ p̄citari posse q̄s negauerit. Ad dũt sancti p̄res qz fuerit ocul⁹ mētis apertus et tertius/ad fallaces insidias demonis intueãdas/nõnunq; has sordes fieri illusione sua. vel ad terrendũ et inq̄etandũ timore cõscie puritate. vel p̄ boni opis (vt celebrationis) impedimẽto. vel vt vigilantẽ placeat/qd̄ somniãs ptulit. vel vt abstinentiã piculosã et indiscretũ vite rigorẽ suadeat. et in insaniam p̄cipitet. vel vt deo p̄picio et p̄mittẽte deuotã mentẽ sic exerceat. et ex tali feditate stimulatã/in humilitate custodiat. ¶ Hoc in loco duo sunt dicta Greg. m̄oranda. Primũ est qz sepe tales illusiones seu pollutiones/anim⁹ nesciẽs ptulisse magis dolẽdus est q̄ fecisse. Secundũ qz bonaz mētũ est ibi culpã agnoscere vbi culpa nõ est. sic tñ agnoscat culpa/vt nõ indiscrete impediãt opatio iusta neq; corporis debita sustentatio deserat. Ne p̄terea aliquis cõsciam sibi fabricet et nutriat erroneas. ne cadat in scillã/cupiẽs vitare caribdim. ¶ Patet forsã aliquis hesitationes varias/dũ ad comedendũ vt dormiendũ accesserit. dicetq; sic. pollueris si hoc et hoc nõ omiseris. si nõ tibi p̄cauebis. cõtēnat talia necesse ẽ q̄ discrimẽ magis imminere circũspicit/si nõ parẽ cum alijs viuendi formã prudẽter insequitur.

De preparatiōe ad missam

Scrupulosus ergo cōtra scrupulos agen-
dū est. et fixo opis pede certādū. **H**ac ar-
te prudēter vsus est ille q̄ turbato cuidam
ingiter sup̄ repetitione horaz suaz si non
assidue et actualiter attēderet ad eas. In iū-
rit p̄nāz hāc/ad temp⁹/ne quolibz horas
semel dictas iteraret. Neqz ei requir̄ actua-
lis sp̄ attētio. sufficit habituālis seu virtua-
lis nō interrupta sciēt̄ et a p̄posito p̄ deli-
beratā attētiōē circa aliud penit⁹ incōpa-
ribile. **V**ille surgūt apud aliq̄s tales scri-
puli/more canū oblatrātes et lacerare mi-
nātes/īpos ambulātes p̄ viam mādatoz
dei. quos etuncere et cōpescere meli⁹ q̄ per
cōtempnū neqm⁹. **T**anūmodo sit cōtem-
ptus iste timor⁹. et regulariter nō absqz
p̄uio alterius p̄sertim sup̄ioris consilio.
alioquin/timor immoderat⁹/facit casum
aut p̄cipitat inconsulta p̄sumptio.

7. **Septima cōside.**

Nulla corpālis immūdicia/de p̄
se impeditiua est celebrationis
sed bñ de p̄ accidēs. rōe cōcomi-
tantie alicui⁹ vel sequele in aia.
Hāc cōsideratiōē deducit Bonauēt.
līj. sniaz. di. xij. q. iij. Et patet satis prima
ps ex verbis xpi si bñ p̄pondat dicēdi rō.
Matth. xv. Non lotis manibz māducare/
nō coinquinat hoīez. et rō est. qz nulla passio
talis aut immūdicia exterior/de p̄ se pecca-
tū est. aut de necessitate peccato diūcta vel
inducēs ad peccatū. **P**reterea q̄lis est im-
mūdicia sordidior et abomiābilior corpa-
lis vt corpālis ē q̄ sanies leprosoz. hec tñ
nō impedit celebrationē. p̄sertim si fiat in
oculto. **I**dē sentiūt doctores de mēstruis
muliez. et de fluxu p̄petuo viroz aliquoz.
Scōda ps declarat. distinguēdo. qz quedā
immūdicia corpālis/cōiuncta ē immūdi-
cie sp̄iali/fm veritatē. sicut in vigilia hñt
formicātes. **A**lia est diūcta tali immūdicie
sp̄iali/tanūmodo fm quādā similitudi-
nem aut p̄formitatē. put est ī somnūs sor-
didis et impuris. qñ nō peccatū est. sed fili-
tudo peccati. **A**liā videmus immūdicia que
horrorem et abominatiōem quandā/visa
vel recogitata generat. vt in leproso et alijs
plurimis. q̄uis nullam sciam⁹ lesse pecca-
ti veritatē aut effigiem. **P**ostremo alia in-
differens. sicut in pedibus lutosus aut fa-
cie puluerulenta et sudante. **P**rima et se-
cūda/generant vt frequēter in aia/bebetu

dinem quandam discrasitatiōem et deordi-
natiōem atqz indevotiōem. qm̄ sicut gustus
stato spū desipit oīs caro. sic ecōtra. et am-
plius gustata carne/desipit spūs. et fit car-
nalis ad tempus. longi⁹ aut breui⁹ fm di-
uersas habituatiōes atqz cōplexiōes. **D**e
his in figura dicitū est antiquis. vt taliter
immūdi/sepentur ab alijs vsqz ad vespez
et vestimtoz lotiōem. **H**oc Greg. sic expo-
nit. vt nisi prius ignis tentationis recesserit
reū se quasi vsqz ad vespez cognoscat
Constat enī nullas tales institutiōes que
cerimoniales erant atqz figurales vlla
tenus ad obligatiōes n̄ras trahendas cē-
nisi iudaisare velimus. **P**ropterea vespe-
ra in hoc loco/et lotio materialis nō ad lit-
teram accipiēde sunt. sed tamdiu reputet
se homo immundū vt extra castra sancto-
rum misterioz secedat q̄ diu tales ī eo vi-
gent peccati reliquie. bebetudo. s. mentis.
carnalitas et deordinatio atqz indevotio.
Purgant alijs tardius. alijs cōfestim lugēt.
humiliati et p̄mptis. lacrimis diluūt et ex-
terminant quicquid carnalitates cōtreū
erat. et omne eius vestigiū/breui lameno
delent et abolent. **S**ordes tētie p̄pter
scandalū vel horrorem. qz virtūz de p̄ ac-
cidens nocere pōt deuotiōi anime. **P**os-
sunt de p̄ accidens celebrationē impedi-
re dum viēz scandalū vel horroz/et ex con-
sequenti indevotio celebrantis aut assistē-
tium/vehemēter p̄sumūur accessure. **S**e-
cus vbi sunt hoīez exercitati et p̄fecti. ap̄
quos tale nihil timendum est.

Octava considera.

Possibile est absqz vlla rep̄hēsi-
one et cuz merito/aliquē somno
pollutū/sacrosācta misteria cō-
tingere atqz celebrare. **P**̄z con-
sideratiō ex deductione p̄cedētū / **A**d di-
gnā itaqz celebrationē sufficit p̄patio ta-
lis/que nō relinquat cōscientiā pcti mor-
talis. aut impedimēti legitimi. et que de-
uotioem atqz reuerentiā ad sacramentum
penitus nō excludat. **S**ed pollutū modo
dicto possibile est ista in se sentire/nō lōge
post talē passionē. imo q̄ humilior deuoti-
or et ordinatior et reuerentior/ad sacramē-
tū accedet. **C**onstat enī q̄ obscenitas hu-
moris istius cū suis reliquijs/nō p̄petuo
durant. nec p̄petuo a celebratione impedi-
unt. etsi dat spaciū. xxiij. bozaz sicut **A**

Zbertus determinare videt/ poterit aliq̄s vna
hora purgatioz effici q̄s ali⁹ in centū. Cur
nō ita fiat ad celebrandū similiter aptior.
Porro si t̄neat reuersio taliū illecebrarū
et passionū tpe celebrationis. P̄nt vtiq̄
et in ol̄o contingere. vel ex aspectib⁹ solis
priorib⁹. vel ex corruptela nature. vel dia-
bolica opatione. **H**ec n̄ra consideratio
maxime locū habet i religiosis viris ⁊ cō-
templatinis. quoz est ad deū facilis cōuer-
sio. p̄pter fortē habituationē. p̄pter etiā car-
nis subiectionē dū vigilāt. Raro autē ap̄d
seculariter viuētes aut nouā bene viuēdi
formā inchoātes/ talis repētina seu leuis
recollectio deuotionis inuenitur. Lessare
eos idcirco aut tardi⁹ accedere ad sacramē-
tum hoc reuerēdissime tractādū/ cōuenit.
Habet p̄terea locū n̄ra p̄sideratio/ vbi
illusio demonis n̄ra ⁊ deuotionē impedi-
re volentis/ p̄spicit aliquib⁹ indicijs. neq̄
cedere debem⁹ eidē sed obniti pot⁹. Ubi
subinde timer aliq̄s sacerdos de scandalo
si nō celebrat. Ubi deinceps tenet aliquis
celebrare vel ex suscepto officio. vel ex cō-
missione. vel mutua vicissitudine ⁊ cōfor-
mitate ad reliquos cū quib⁹ viuūt. quēad-
modū sunt religiosi pene oēs. **A**tendē
dū hic q̄ nullus palā tenet p̄p̄iū defectuz
vel infirmitatē occultos proderē. vt pluri-
mū cautius est atq̄ discretius contegere.
Prodit autē seipm talis nō celebrās. scāda-
lis atq̄ frequēter. ⁊ cogitatōes varias ascē-
dere facit in corda alioz. **N**olo tñ p̄iū
dicare nec possum nec debeo p̄ hec dicta
mea quibuscūq̄ institutionib⁹ religiosoz
si aliqui sint ad oppositū. verū est nempe
illud apli. Quilibet in suo sensu abundet.
Sed dici interim qd̄ mihi dicendū posse
videt si nuda cogitet veritas apud haben-
tes libertatem legis xp̄i. **O**pponat for-
san aliq̄s de fornicarijs/ q̄ similiter in bre-
ui possent recolligere se ⁊ ab omnib⁹ pecca-
ti reliquijs aiām extergere. possent igit̄ sta-
tim celebrare. Opponeret ali⁹ de cōiuga-
tis. apud q̄s possibile est peccatū in sua cō-
iunctōe nō p̄mitti. qui tñ de cōiōne se da-
randi vident. Ad hec dicere possum⁹. Pri-
mo ad vltimū q̄ doctorū famosoz senten-
tia est/ tales cōiugatos si accedant ex deuo-
tione/ p̄sertim dieb⁹ solēnib⁹/ non peccare.
quādo vel affectu prolis gignēde. vel red-
dendi debiti/ aut incōtinētie vitāde causa
cōmixti sunt. nec obstaculū aliud est. Ad

primū nō aliud pro nunc dicimus/ nisi q̄
rarissimū hoc esset. de his autē que vix aut
nunq̄s eueniūt/ doctores parū tractāt. Si
tamē immineret graue scandalū pro omis-
sione. si p̄terea grādis cōtritiō cōcurreret.
si deniq̄ magis ex surreptione diabolica
aut vehemēti temptatione tale flagitium
apud serarū cōmisisset. audeat q̄ p̄fundū
sapit/ talē prohibere. fateor nō audeo. In
hoc casu ⁊ alijs (sicut p̄spiciū est ex p̄mis-
sis) relinquēdi sunt multi sue conscie ⁊ iu-
dicio/ circūstantijs omnib⁹ quas pruden-
tia circūspicit indagatis.

Nonā consideratō

PRecipue ex diuino munere ⁊ n̄
ex nostra industria seu preparatō-
ne/ reddimur digni mysterioz
p̄cipatōe sacramētoz. **H**ec
consideratio si cū sapore intimo masticez
humiliabit nos vehemēter. Et p̄fecto hu-
militas sola est q̄ disponit ad dignificatio-
nem ⁊ preparatiōē pro talis tantiq̄ hospiti-
tis in aie cenaculo susceptiōe. **S**cio
hominē qui taliter in veritate cōperit/ nū-
q̄ potuisse ad quietā ⁊ serenā dispositiōē
celebrādi perngisse/ quousq̄ diffidens de
omni sua industria ⁊ laborez solitudine
et p̄paratione p̄ confessiōē aut alias/ im-
molauit in ara cordis/ bonē supbie. dixit
q̄ in animo cōtrito ⁊ humiliato cum Da-
niēle. Dñe nō in iustificatiōib⁹ meis pro-
sterno p̄ces meas añ te. sed in tuis misera-
tionib⁹ multis ⁊ magnis. Et rursus cū p̄-
pha. Ego autē in multitudie misericordie
me introibo in domū tuā. adorabo ad tē/
plū sanctū tuū in timore tuo. ⁊ silia quedā
quoz aliqua scriptis inseruit. **P**lane i-
dustria n̄ra ⁊ preparatio quales agere cōue-
niēter possumus/ req̄runt. eis tñ si inniti-
mur/ fallimur ⁊ cadim⁹. aut tāq̄ si q̄s bacu-
lo arūdineo sustētet/ vacillam⁹. neq̄s habi-
tamus i adiutorio altissimi. dū n̄ris meri-
tis fidim⁹. vel i peccatozū sola recordatōe
torq̄mur. Nūmūsi si tñc in p̄ceptōe dei celi
nequaq̄s p̄mozemur. q̄ deficiēte p̄ceptōe
q̄s subsistet. **F**uit cuidā p̄ somniū on̄sa
visio talis. p̄cipitat in cloacā erat. ⁊ a q̄-
dā baculo stercozib⁹ infixo sustētari ne p̄-
fundaret satagebat. Atvero bacul⁹ ille fun-
do ten⁹ demittebat assidue cū fetore intole-
rabili. senties ille piculū/ tota mēte ad do-
minū cōuersus/ elicto baculo/ confestim

De preparatiōe ad missam

ereptus est. Sane p̄scia n̄ra quantūlibet
mīda/est cloaca quedā plena stercozibz se
dis defectuū quotidianoz. bacul⁹ n̄ra
est industria p̄ quā emergere q̄rim⁹. sed p̄
culdubio quousqz leuem⁹ oculos in celuz
vñ veniat auxiliū nobis/quousqz fiducia
n̄ram totā in deū iactem⁹/quāto plus in
p̄fundiorē ab̄ssuz n̄re p̄auitatis demer
gimur ⁊ nō nisi fetorē tetrū ⁊ horridum re
portam⁹. ¶ Quid ergo: (diceret aliqz) tē
prabim⁹ ne deū. aut pleni p̄scia peccatoz/
indeuoti sordidi distracti ⁊ distpani ad sa
cramentū hoc salutiferū sub spe misericor
die soli accedam⁹? Dixi iā. vt agat n̄ra in
dustria qd poterit. vt sit absqz p̄scia pecca
ti mortalis. Sed in illa nequaqz sperem⁹
alioq̄n sup̄bum⁹. alioq̄n maledictionē in
currim⁹. qui ponim⁹ fiducia in hoīe ⁊ car
nem brachiū n̄rm. Agnoscam⁹ q̄ oēs in
sticie n̄re sunt vt p̄anus mēstruate aut ve
lut leprosi fascie. sup̄ quibz stillam⁹ quoti
die sanie peccatoz. Qua fronte igit q̄ ve
audacia/infectionē ad placādū deū aude
bimus oñdere. Laucam⁹ ne poti⁹ irritef.
Plane sic ē. Si mille annis valeret aliqz
se disponere ad dignitatē celebratiōis/nec
sic p̄ se attingeret. Quid idcirco in breui
morula facere poteris p̄iectura? ¶ Inter
rogat se frequēter ille cui supra memini. si
dign⁹ est accedere. si sufficiēter prepar⁹. he
sitat primū. tremiscit reformidatqz. Tādē
sic respōdet sibiūpi. Interim quātū in me
est nihil deo p̄picio de certo mihi sum con
sciūsup peccato mortali. aut peccandi p̄
posito. peccata etiā venialia nō cōfessa ne
quaqz obsistunt. Scio etiā ex aduerso q̄
iustus est dñs. qui si velit exq̄rere rebemē
ter debita mea. si iniquitates obseruare. si
mecū in iudicio contēdere. neqz sustinebo
neqz potero respōdere vnū p̄ mille. quātū
libet lotus fuero/atrimis/confessus/lacri
mosus. Quid ista sunt. ve mihi si nō cum
misericordia magna valde diiudicet. qd
scire possum/si forte lateant me vicia mea
merui quidē excecari/qui visu meo sp̄uali
p̄mitus supra modū abusus sum. dñi vi
dens bonū id adimplere p̄tēpsi. ¶ Docynū
scio. q̄ apud dñm misericōdia est/et copiosa
apud eū redēptio. q̄ pietatis ei⁹ fontē nul
la pōt n̄ra iniq̄tas euincere vel siccare. q̄
si decreuerit saluare/nemo est qui cōdem
net. Precipit vt sperem in eo. ⁊ me totū in

suas manus p̄iciā. obedio vt possum. Nō
est crudelis aut mēdar. venientē ad eum/
nō eijciet foras. pronolutū suis pedibz nō
indignāter abijciet. p̄uenit Me demū in be
nedictionibz dulcedinis/dum mihi displi
ceo. Spero equidē ip̄e qui cepit/p̄ficiet. ⁊
illuminabit abscondita tenebray/ne vnqz
obdormiā i morte. ¶ Fornicata es o ani
ma mea cuz amatoribz tuis. Jubet pius
sponsus p̄ os p̄peticū vt reuertaris mo
do etiā te suscipiet. Esti miles abscesseris
cōtempseris. irriseris. te venientē nō repu
diabit. penitentē nō aspernabit. Siqz ex
hominibz talia diceret/crederes et aspira
res ⁊ accederes. deus hoc dicit. deus h̄ pol
licetur. imo deus hoc impat. ⁊ tu diffidēs
nō accedes. Nō est aliud consiliū o anima
mea. In sua igit veritate nō tua vanitate
fidens/volūtarie sibi sacrificia. ¶ Immū
da es accede mūdāda. ad fontē puritatis
incōtaminabilē. Esuris. accede pascenda
ad panē viuificū ⁊ indefectibilē. Egroras
erit hoc efficacissimū tue inualitudini me
dicamentū. Fluxū pateris nec sanari por
tes. a medicis tuis scz exercitijs. tange ple
na fide cum emorroissa Martha fm Am
bro. fimbriā vestimenti Jhu. sacrosanctā
videlicet hostiā. vt purgeris. Si p̄cussam
te sentis a serpentibz p̄uersariū temptatio
nū. quid restat nisi vt serpentē xpm eleua
tum inspicias. Si dicis cum p̄pha. Qua
niam vnica ⁊ paup sum ego. p̄nceps esto
sacrosancti hui⁹ misterij/habebis xpm co
mitem fidū ⁊ hospitē ditissimū. Lecam te
fortassis debilē ⁊ claudā p̄quereris. memi
neris qm̄ tales ad cenā magni regis inui
tantur ⁊ intrare cōpelluntur. Lubrica sum
inquier ⁊ instabilis. sed hic panis confir
mat cor. Tristis es ⁊ anxia. sed vinuz hoc
letificat. Inquietāt te ⁊ turbant plurima.
adhere ei q̄ turbidos fluctus sedat. qui est
pax n̄ra. qui ait. In mūdo pressurā. in me
pacem habebitis. Peregrinaris a dño. sed
in fortitudine cibi hui⁹ ambulabis vsqz ad
montē dei. Quid ergo tandem formidas.
Quid expauescis o aīa mea. Quare et q̄
usqz cōturbas me. Spera in deo ⁊ libera
bit te. enutriet te. non cōfundet te. ¶ Su
spirabūda forte queris. vbi est deus tuus
In h̄ certe cōuiuio. in q̄ xps sumit. recoli
tur memoria passionis. mēs implet gr̄a. ⁊
future glorie nobis pignns dat. Crede h̄
bona ⁊ simplici fide. nec curiosa disculseris

existentie moduz. sufficiat tibi q̄ nō ē hic modo alioz̄ corpoz̄/suis locis p̄mēsuratoz̄. p̄pterea vane nedicā stulte querūt aliqui. vbi capis. vbi pedes. qualis situs. q̄lis ad hostiā/partiū coordinatio vbi x̄ps esse dicitur. quarez̄ quō? Quoniā facta est in eius corpus trās substantia panis: omnipotenti virtute diuinitatis. Si nō hoc p̄prehendis. neq̄ p̄fecto q̄ntulācunq̄ rez̄ aliā/quo ad infinitas eius habitudines z̄ p̄prietates cōprehendis. da locum fidei vt meritu z̄ habeas. z̄ eā quā sine merito das nature fidē? da cū laude reuelatori z̄ in ei⁹ obsequiū volens te captiua.

2 Decima cōsidera.

Non p̄pter timorē cōtaminatio nis corpis x̄pi/illud cū mundi cia corpali monemur cōtrectare. sed ad in deuotionē aut scandalum in nobis vel alijs deuotandū. Consideratio ista/partū etiā instructis manifesta ē. valz̄ tamē nō mediocriter apud scrupulosos: vt si forte corpalis aliqua sordiditas/ipsis nolentibus aduenerit. recogitent ad x̄pi corpus nihil hanc attinere. seruata in animo mūdicia z̄ reuerētia sanctitatis. Fuerūt q̄ dixerant ipsam hostiā cōsecratā nullo modo in ventre n̄m comedendo demitti. sed statim in celū rapi contra expientā quotidianam atq̄ catholicā veritatem q̄ ponit corpus x̄pi vere comēdi. Fefellit eos h̄mōi cōsiderationis obliuio dum putant indignū sentire vt corp⁹ x̄pi vel hostia sacra in fetulētū stomachuz̄ n̄m deueniat. q̄si videlicet polluat̄ aut fedetur/plusq̄ radius solaris aut spūalium substantia z̄ aliqua. Dicāt ergo si sic iudicāt more carnaliū iudeoz̄/ aut paganoz̄ cur x̄pi corp⁹ i maternis visceribz̄ z̄ secūdi na pellicula mensibus nouē obseruatum z̄ obuolutū fuerit? Debet utiq̄ ratio corrigere sensuale iudicium ne blasphemiam impiā reputemus ipaz̄ rei sincerissimā veritatē. Laueam⁹ a tali spurcicia recogitāda p̄ timorē crebrū. q̄m̄ inficit hec rememoratio plusq̄ purget Assuescat hō spūaliter spūalia diiudicare z̄ sentire. sic enī mltis z̄ varijs fantasmatū inquietantiū impudicitijs semet absoluet. Sic ea minus curabit q̄ reuera min⁹ curāda sunt. corporales loquoz̄ sordes Sic deniq̄ magis i cōscie q̄ corpis puritate p̄fider. ¶ Cōcluda

mus tandē epilogātes. vt nemo celebraturus/euidētē sibi querat certitudinez̄ sup dignificatione sua. veteret̄ in cassū. habeat illā q̄ dicta est p̄parationē z̄ sufficit. Nō cōfidat in multitudinē virtutis sue z̄ in repetitionē cōfessionis aut deuotiōis aut re collectionis serenitate. P̄dest enī fieri vt cōfessio crebra sup venialibz̄/obsit de p̄ accidēs. Quō sic? Dicā Reddit quippe aiaz̄ plus iusto sollicitā z̄ pauidā z̄ oia etiā minima timentē. vt de ipsa etiā cōfessionis impfessione trepidet z̄ vrgeat̄ itez̄ cōfiteri Dabo tū documentū p̄ quod nulla cōfessionis mltiplicatio in quierationis causa erit Si videlicet fiat nō tanq̄ reputet̄ p̄tūc ad salutē necessaria aut ad celebratiōis illius dispositionē requisita. Sed quia ē opus bonū z̄ priuilegiatū. ad indulgentiā q̄z/ aut gr̄e augmentationē nō parū p̄ficiens. Porro diligit aia deū aliq̄n̄ necesse est et se in manus eius p̄iciat̄ alioquin se expelli a facie d̄ni z̄ repelli/iugiter timēdo. z̄ habendo deū de seueritate suspectuz̄. iugiter recurua erit ad p̄modū suū necynq̄ ad alta se subuehet Quāobrē ascensura in montē aia/ z̄ gaudiū suū imolatura cuz̄ abraam/ relinquat̄ inferius asinū suū cuz̄ pueris suis. Rudiat̄ ibi asinus. p̄strepent pueri. feda sint illic oia. nihil ad se q̄ in mōte stat (h̄ est in vertice rōnis) pertinebit. Non imp̄tinenter hoc loco visionē infere m⁹ quā h̄o petro Celestino mōstrasse memoratur/ ille q̄ docet hoīes etiā p̄ somnia sciam. visū est eidē p̄ri soporanti/ q̄ aula z̄ regiā p̄cellentissimā cū asino suo inuitat⁹ ascenderet. Dic asinus tributū ventris p̄ viā soluit. exhorruit vir purissimus z̄ abominatus est hāc nō iniquitatem sed iniquitatem. z̄ p̄gredi formidās regredi moliebat. quousq̄ benigniter ammonitus ē voce de throno lapsa. nihil ad sui vel aule regie spūalis cōtaminationē p̄tinere id q̄ se non cōscio/naturalia necessaria que suus asellus corpulētus z̄ irrationabilis expulerat. ¶ Plane sic ē. z̄ dicā amplius. Euenit nōnunq̄. vt turbatōes pugne de ordi natōes z̄ feditates/inferius sensualiter agitate/succrescere faciāt supius meritū n̄m sicut ecōtra magna vtrobiq̄ serenitas/ superbie vētū oia fūdīt̄ euertētē. repente nō nunq̄ iducit. Tūmō exinaniat se aia q̄z/ tū poterit. nec ob aliō contemplationi vl studio aut q̄eti cuilibz̄ iūstat nisi vt ap̄ se

De pollutione

exaltet deus. ac p inde magis ac magis humiliet. et in suā paruitatē imo nibilitatez resiliat. et resiliens cadat. et deus suscipiet eā. **Hec** via tuta est. regia et secunda. **De** mū finem loquēdi omnes pariter audiamus. Deū time. de te desperās. in se fidēs. et mādata eius obserua. quod in te est nō omittens. hoc est omnis homo.

Finis.

A Incipit tractatus

eiusdem de pollutione diurna.

Scripsi pridē aliqua sup ppa-
tione ad missam sub decē cō-
siderationibz. occasione sum-
pta principaliter ex materia
pollutionis nocturne. **Hūc**
autē de pollutionibz q̄ vident accidere vi-
gilādo. quesita sunt a me aliqua. q̄ solēt ti-
moratas cōsciētiās plurimū turbare. sicut
frequēter ex diuersis psonis vtriusq̄ sex?
tā in cōfessione q̄ extra potui ppendere. p-
pterea cōsului nedū doctores i scriptis eo-
rū sup hac re. sed etiā colloquiū habui cū
exercitatis et discretis in cōfessionis mate-
ria. immo et a medicis hmōi multiplicis et
varie pollutionis cām inq̄sui. Deniqz p-
paret se lector audire caste/id qd̄ p castita-
tis cognitione/necessitas cogit aperire.

Primum notabile

PResupponēdū est igit i primis
q̄ a corpe hūano/defluit multi-
plex humor. p meat? membror?
pudēdoz q̄ generationi depu-
tata sunt. **Un?** est vere seminalis. ali? vere
vrialis. ali? quodāmodō medi?. qui pōt
appellari salinalis vel sputalis. ali? addit
humor p̄sertim in mulieribz q̄ noīat men-
strualis. et huic silis quōqz masculino accidit
ex infirmitate. **Pozro** facile est satis co-
gnoscere patiētibz scdm̄ vltimū fluxū quī
scilicet ille est vere vrialis vel vere men-
strualis. **Habet** enī suam dīstinctionē in
colore et liquiditate et talibz/ exeunt p̄retea
vt cōmuniter sine multa delectatione i mē-
bris genitalibz. p̄sertim nisi cōiungantur
alie cause delectationis. sicut infra docebi-
tur. **Ceterum** humor p̄rie seminalis/et
humor ille medius/nō ita faciliter secernū-
tur/ p̄opter similitudinē in albedine et vi-
scositate seu tenacitate et quadā spissitudi-
ne. habent nihilomin? dīstinctas p̄prietatē

tes et diuersos ortus et meatus vñ defluūt
quod dearticulati? cognoscere/ spectat ad
medicos. **Est** itaqz humor seminalis su-
perfluū vltime digestionis supfluū nō in
qualitate sed in quātitate. **Habens** enī na-
tura sufficientē cibū pro alimento corpor-
ris/ mittit ex omnibz mēbris qd̄ superest/ ad
vasa genitalia. nūc plus. nūc minus. **Et**
quādo supabundat ipi nature conatur ex-
pellere tandē illud supfluum. qd̄ fit vel in
actu generatōis seu cōcubitus. vel p eua-
poratōnes silēs sudoribz. vel p aliquas fe-
das distillatōes. quōqz i somno cū somnijs
quōqz sine somnijs. aliquādo cū delectatōe
aliquādo impceptibiliter. nōnunqz in vi-
gilia similiter quibusdā euenit. tā volunta-
rie qz inuoluntarie modis valde multis.
nūc ex vicio nature. nūc ex vicio culpe.

Rursus humor ille medius/ fit ex qua-
dam supfluitate alimēti/ nedū in quātita-
te/ sed et in qualitate. qz sex inept? est nutri-
tioni. inept? similiter generatōni. velut in
salina videm? et alijs supfluitatibz deflue-
tibz a cerebro. tam p os qz p nares. istis pa-
rū et rarijs. et alijs abūdantijs et crebrijs
Immiscet autē se talis humor medius ali-
quādo cū vrinatōe. aliqñ p se defluit sine
cogitatōe et sensu. quōqz vero fit cū delecta-
tione et pruritu quodā/ plus qz in vrina. q̄
tamē vrina quōqz cū inordinatōne quadā
erit. **Puto** etiā nihilomin? q̄ vix aut nun-
qz/ causat iste fluxus humoris medij/ talē
modū delectatōis et cōcussionis q̄si totius
corpis/ specialiter in pudēdis nec ita pstri-
git aut obnubilat in suo exitu iudiciū ra-
tionis/ sicut venit in humorē vere semina-
li. qm̄ et ille humor seminalis/ magis dige-
stus est et ad causationē libidinose delecta-
tionis/ nisi p infrigidatōes aut aliūde cor-
ruptus sit/ p̄portionabilior inueniē. **Ha-**
bet insup humor iste medius/ q̄ ex leuiori-
bus causis ac maiori facilitate mouet ad
exitū qz seminalis. p̄sertim in mulieribus.
adeo q̄ ex leuissimo motu corporis de loco
ad locū/ vel inclinatōe/ absqz aliqua cogi-
tatione et absqz sensu pueniat. **Ex** effectu
vero p̄cipif. p sordidationē/ quadā visco-
sam in carne sua vel in pānis. **Euenit** autē
facilius et nō sine aliquo sensu cōcomitan-
te vel p̄uio. dum psonā dilectā siue pulcrā
siue turpē/ siue iuuenē siue senē/ siue secu-
larem siue religiosam et quōqz deuotā aspi-
ciunt aut tangūt aut ei arrident aut confa-